

Descrierea CIP poate fi consultată pe site-ul
Bibliotecii Naționale a României

© Editura Limes, pentru prezenta versiune
Str. Castanilor, 3
407280, Florești, jud. Cluj
Tel. fax: 0264 544109; 0723/194022
e mail: edituralimes2008@yahoo.com
www.edituralimes.ro
ISBN 978-606-799-174-1

NICOLAE SUCIU

POVESTIND VEI DOBÂNDI

Prefață de IOAN MARCOȘ

LIMES

2018

prin pădure, și foșnetele pașilor lui se urcă, treptat, treptat mai sus de propriu-i auz.

Respect pentru oameni și cărți

3.

Într-o zi ajunse acolo și nu mai găsi nici bariera, nici linia de cale ferată, nici cimitirul de mașini și nici pădurea cățărată ca în urmă cu ceva timp, pe colină. Caterpilare și buldozere își oboseau brațele și foalele până departe, spre colina care, despădurită, aștepta să găzduiască tunelul autostrăzii aflată în construcție.

– În sfârșit, s-a deschis bariera! – exclamă Natu văzând cum întunericul cădea pieziș, peste tot ce era în jur.

– N-ar fi indicat să mai rămâneți cu mașina aici, aproape de șantier – se auzi de afară, din spatele mașinii, o voce de bas. Mulțumim pentru înțelegere...

Abia după ce străinul se depărtă, apărut și dispărut ca o cometă, Natu, oftând încă o dată adânc, murmură:

– Hm! Și cel puțin dacă făceau din trunchii pădurii traverse de cale ferată, ca în teatrul lui Matei Vișniec...

Dumbrăveni, 27 august 2017

CUPRINS

ÎN LOC DE ARGUMENT	6
GLOSE LA UN PROIECT (Ioan Marcoș)	9
LIBERTATEA DE A NU FI SINGUR.....	23
DATORIILE VICTIMELOR	37
FEMEIA VĂZUTĂ PRIN GAURA CHEII	51
SECRETUL STEROTIPULUI.....	67
PÂNĂ NU SE SCURGE NISIPUL DIN CLEPSIDRĂ.....	78
PURGATORIUL NOSTRU CEL DE TOATE ZILELE.....	93
PEISAJ CU CORBI	121
VIRTUȚILE TEXTULUI	140
IEȘIREA DIN SCENĂ	152
POVESTIND VEI DOBÂNDI	172

mărturisirea trecutului. Asemănător, în *Trenul așteptării*, Rovin și colonelul își confesează o durere comună, ca să ajungă în final la o mai adâncă înțelegere a dramei proprii.

Nostalgia unui *dincolo*, a unui ideal, a „prototipului”, o atestă disputa „artistică” dintre pictorul D.S. și prietenul lui, Teo, în *Femeia privită prin gaura cheii*.

Secretul stereotipului și Purgatoriul nostru cel de toate zilele au valențe mitologizante.

Deplasarea de sensuri forțează adesea logica obișnuită, marșând spre irațional și absurd, ca în *Secretul stereotipului* (exploatarea comicului de limbaj), *Ieșirea din scenă* sau *Datoriile victimelor* (comic de situație, plus proliferarea coșmarescă a formelor).

Prozei eseistice îi pot fi asimilate *Datoriile victimelor* (în care Denis, aparent un simplu excentric, are o întreaga teorie despre cum ne putem sustrage lumii comune și reinventa), *Femeia privită prin gaura cheii* (cu disputa asupra înțeleșurilor corporalității și întruchipării în artă), sau *Libertatea de a nu fi singur*, dominată de figura Ucenicului vrăjitor Mergea, ale cărui declamații retorice ambigue atrag, în fond, furia represivă a celor trei interlopi.

Întrunite în volum, prozele scurte ale lui Nicolae Suceu oferă o dublă experiență de lectură. Ele au seducția narațiunii și dobândesc în „povestire”, densitatea unei realități exemplare. Înțelese în cheie simbolică, ele au și un impact profund în orizontul subliminal al imaginarului.

Scriitor prolific, Nicolae Suceu menține intactă constanța calității. Inspirația lui interogativă imprimă valoare unei opere în devenire.

Ioan Marcoș

LIBERTATEA DE A NU FI SINGUR

(Schiță)

1.

Ori de câte ori venea aici, în Piața Păduchilor, și-și etala, cu sfințenie, obiecte fără preț, pe o prelată mare, undeva, mai la marginea perimetrului destinat „comercianților”, Ilie Dejeu simțea că zidurile, de netrecut până atunci, dintre lumea imposibilă și lumea posibilă, începeau să se micșoreze treptat. Că viitorul nu ar mai avea suficientă răbdare și că ar da buzna peste prezent copleșindu-l.

Interesul acesta, al lui Dejeu, pentru obiecte dezafectate i se înfiripase în suflet, cu mulți ani în urmă, când fusese numit de către directorul de atunci al școlii, diriginte la o clasă de repetenți și copii fără de căpătâi. Numirea aceea avea să devină însă numai începutul sfârșitului, deoarece directorul găsea de fiecare dată, tot la patru ani, ocazia de a-i mai oferi încă o clasă de repetenți și încă una, în mod repetat, făcând de nenumărate ori, remarcă: „Dumneata și cu încă trei profesori, sunteți singurii care puteți ține în frâu astfel de clase de *rebuturi*.” Dar funcția de diriginte presupunea, și în cazul lui și al celorlalți trei „pricepuți” ai școlii, să-și predea obiectele de studiu numai la astfel de clase. La D-uri și la C-uri, în timp ce A-urile, clase cu copii performanți și B-urile cu copii buni și foarte buni, aveau alți profesori, eventual mai puțin „pricepuți”. Eventual, așa-zișii profesori de elită ai

școlii. Pare-se că de atunci, de prin anii '70-'80, îndrăgise el în așa măsură, „rebuturile”, încât nu mai putea să scape de ele.

Ceilalți „comercianți” din Piața Păduchilor, unii dintre ei foști elevi de-ai lui, la început, când Dejeu desfăcuse aici, pe iarbă, marfa, îl primiseră favorabil, cu o oarecare mândrie, spunându-și parcă, în gândul lor: „Vezi că și domnul profesor, oricâte școli o fi făcut el și oricât de deștept ar fi, tot aici, în Piața Păduchilor, a catadicsit să vină și să vadă cât de greu se câștigă o pită?” Alții, din contră, încă de la prima întrevvedere, când Dejeu își etala obiectele atât de dragi lui, pe prelată, îl priviseră puțin cam cu coada ochiului, ca și cum le-ar fi fost teamă ca nu cumva noul venit să facă avere mai abitir decât ei sau ca și cum fostul profesor chiar ar fi avut ceva de împărțit cu ei, deși știau bine de tot că acesta nu le poate face în nici un caz concurență. Profesorul, parcă în mod premeditat, repeta mereu, spre a fi cât mai bine auzit: „Domnilor, eu vin aici, în piață, de plăcere. Eu nu vreau decât să văd lumea forfotind în jurul meu. Pe unii alergând de colo-colo, tocmindu-se, încercând să cumpere cât mai ieftin, iar pe alții să vândă cât mai scump. Eu nu mai am nevastă. Fata mi-e plecată în Canada și sunt prea singur ca să-mi permit să rămân acasă, între cei patru pereți, ca un cuc. Ce vreți? Cine să pledeze pentru libertatea mea de a nu fi singur?” Lumea trecea prin fața obiectelor lui, expuse pe prelată cu mult gust și dădea din cap cu privirile țintă, când la obiecte, când la el, la fostul profesor, fără însă să rostească nici un cuvânt. Eventual zâmbeau favorabil, ca și cum ar fi zis: „Vai, ce interesant!” și plecau mai departe.

Singurul care le făcea vorbă reținându-i preț de o jumătate de oră și mai bine la taraba lui Dejeu, era de fiecare dată, un fost

clev de-al său, pe nume Daniel Mergea, care, de ani de zile, când îl întâlnea pe Dejeu, îi reproșa că, în calitate de diriginte, nu reușise să-l strunească suficient de bine, adică cu palma și cu pumnul, ca să nu devină o lepră, așa cum se considera acum. Acesta se apropia de vizitatori și, fără să fie provocat, le făcea vorbă din senin:

– Domnilor, poate nu știți că domnul diriginte Dejeu vrea să revoluționeze lumea sau ceva de genul. Da. În loc să vină aici cu obiecte întregi, sănătoase, bine lustruite și eventual mai mult decât prețioase, etalează, iată, obiecte handicapate. Poate chiar vă era dor de o păpușă șchioapă, stimați domni. Iată, o aveți în față. Ha-ha-ha! Vă era dor de o păpușă ciungă sau de una chioară? Ei bine, le aveți în față, și pe una, și pe cealaltă, aici pe taraba domnului diriginte. Priviți, doamnelor și domnilor! Aici aveți de a face cu o păpușă cheală. Ai zice că e coborâtoare tocmai din teatrul absurdului. Dincoace aveți un scaun șchiop. Da, da. Lumea asta de azi e făcută și din lucruri incomplete. Și din strâmbătăți, nu numai din lucruri perfecte. Alături vedeți un sutien mono sau ceva de genul. Adică unul care mai are numai un singur clop. Probabil pentru femeii cu un singur sân. Acum, vă rog să priviți dincolo de piesele de motoare diesel, dincolo de fitingăraiele de baie abandonate și dincolo de colecția de bigudiuri ante și postbelice, la „sectorul chiloți”. Și chiloții sunt, evident, de toate neamurile. Nici unul nu e întreg. Unii dintre ei n-au elastic, alții au aerisirea prin față și alții o au prin spate. Dar în nici un caz nu putem spune că sunt niște chiloți rupți. Vai de mine! Sunt la modă, domnilor, așa cum astăzi, la modă sunt și blugii rupți în genunchi. Priviți! Mai spre marginea prelatei, e o galerie de smocuri. Veniți mai aproape s-o vedem. Da. Smocuri

Libris
care, fiți siguri, cândva au fost chiloți Tanga. Ha-ha-ha! Să știți că eu îmi permit să și râd sau ceva de genu'... Domnul diriginte îmi dă voie, nu-i așa? Recunosc. Sunt euforic pentru că domnul diriginte dă dovadă de atâta îndrăzneală într-o lume atât de mercantilă și atât de infectă. Bravo, domnule profesor! De mașini de tocat carne fără menghină sau fără găurar nici nu mai vorbim. Sunt cu duiumul. Sunt și unele șchioape și altele chiar fără manivelă. De fapt, nici nu-i de mirare. Lumea secolului XXI e suprasaturată de mașini de carne normale și de obiecte care mai de care mai normale, mai întregi și mai aspectuoase. Lumea de azi vrea acum ceva ieșit din comun. Vrea jumătăți de obiecte și eventual, jumătăți de oameni. Asta, ca nu cumva într-o zi să înnebunească. Pardon! Ca să nu facă Parkinson, gripă porcină sau scleroză în plăci. Domnilor, veniți acum după mine în cealaltă parte a tarabei. Aici e sectorul „pălării”. Ce constatați? Credeți că găsiți vreo pălărie întreagă sau ceva de genu'? Nici poveste. Uitați: una nu mai are boruri, alta n-are acoperiș și, în sfârșit, alta pare roasă de șoareci. Dar se vede totuși că ele au fost cândva pălării elegante, frumos confecționate din păr de cămilă și purtate, probabil, de domni suspuși în societatea în care au trăit: notari, avocați, doctori, comercianți, oameni de afaceri, bancheri etc.

2.

Trecătorii, ajunși la taraba domnului Dejeu, chiar dacă erau gata de plecare, în momentul în care apucau să-l audă pe Mergea, nu se mai mișcau. Atât de interesant li se părea „spiciul” acestuia. Chiar mai interesant decât ceea ce căutau ei pe la celelalte tarabe.

Lângă ei se adunau alții și alții, mulți dintre ei curioși să vadă ce se dă la această tarabă sau pur și simplu ce se întâmplă. Fostul profesor tăcea mai tot timpul ascultându-l pe Mergea și zâmbea destul de satisfăcut. Tăcea ca și cum n-ar fi știut să lege două vorbe. Pesemne îl impresiona și pe el ceea ce spunea fostul lui elev, ieri o posibilă pramatie (mulți convinși fiind de aceasta) și astăzi un exemplu de fidelitate față de fostul lui dascăl. Mulți trecători opriți aici erau convinși că Mergea era purtătorul de cuvânt al fostului profesor de biologie. Vorbind cu mult nerv și cu o neasemuită putere de convingere, Mergea își privea când și când dirigintele, pentru a se convinge dacă acesta e mulțumit de cuvintele lui sau nu. De asemenea, afișa și un pic de teamă. Da, 5%, teamă, ca și cum profesorul ar observa că discursul lui ar putea avea la bază și două-trei pahare de alcool. Căci în cele din urmă numai alcoolul l-ar fi făcut pe Mergea așa de curajos și de plin de abnegație. Mergea se opera din vorbit, își aprindea tacticos o țigară, o fuma încet până la cotor și, cu mâinile în buzunare, ca și cum numai așa ar putea vorbi unei mulțimi, începea din nou:

– Doamnelor și domnilor, vă rog să priviți acum cutiile de ciocolată și de bomboane fondante de lângă raionul „șosete și ciorapi”. O varietate întreagă de cutii din era copilăriei mele, când acestea se dădeau pe sub mână sau ceva de genu'. A! Nu cumva să credeți că aceste cutii sunt pline. Au fost ele pline cândva. În mod cert. Ele au însă puterea de a le aminti trecătorilor de alte vremuri, mai ca lumea. Cu condiția ca trecătorii să fie oameni cu suflet. Exact! Cine-i berbec, zadarnic este invitat să se gândească și la alte timpuri, domnilor. Mai încoace avem pantaloni bărbătești de toate felurile: pană, bufanți, trapezi, scurți, foarte

strâmți, bermude, șalvari etc. Pantaloni din toate epocile sau ceva de genu'. Avem pantaloni antebelici și post. Avem și pantaloni postrevoluționari și postcolectiv. Fiți siguri că nici ei nu sunt întregi. Fiecare pereche are câte un neajuns. Spre exemplu, aceștia sunt pantaloni fără un crac. Ăștialaltii sunt cârpiți exact în „ecuatorul” lor. Alții au fermoarul răposat. Alături avem fuste. Varii fuste și rochii peste rochii. Toate demodate. Unele de pe vremea lui Gheorghită când se stătea la coadă la costiță. Cum? Nu râdeți, vă rog! N-am spus că se stătea la coadă de oase de taur, ca în vremea Epocii de Aur sau ceva de genu'. Vă rog... Acum, atenție maximă! În acest colțișor de tarabă avem poze, domnilor. Uitați ce poze atractive. Poze vechi. Poze de familie. Fel de fel. Colecții întregi de poze. Colecții peste colecții. Sunt singurele obiecte nehandicapate de pe această tarabă! Că sunt unele îndoite pe alocuri sau, mă rog, cu câte un colț, două, trei, roase de șoareci, aia da. Sunt de acord. Se vede. Dar că șoarecii n-au ros personajele din poze e o mare, mare minune, domnilor. Ha-ha-ha! Dar totul, absolut totul e „aranjat” de domnul diriginte. Totul e aranjat, însă cu substrat. Semn că, la ceea ce-i trainic, nici șoarecii nu se dau. Și nici moliile. De rugină nici nu mai vorbesc. Uitați-vă! În această poză îngălbenită de timp, femeia îmbrăcată după moda anilor 1900, și purtând o pălărie care azi ar fi fost o adevărată comoară, este superbă. Femeia pare, ca să nu exagerez, coborâtoare din filmul *Titanic* sau chiar din *Pe aripile vântului*. Hai, să-mi trag palme! Femeia chiar pare coborâtoare din serialele englezești de luna seara, după opt jumate. Cum pe ce canal? Atunci era un singur canal, dom'le. Era TVR alb-negru și atât. Acum 40 de ani așa era. Și-apoi, domnul care stă lângă ea șezând pe scaun, cu mustățile alea răsucite, adevărate trofee de

cerb, se vede că fusese un om tare deștept și cu venit grozav. Uitați ce ceasornic cu lanț de aur are sau ceva de genu'. Dar ceea ce e cel mai important la acest soț e mândria lui masculină. Privirile lui trădează faptul că e mândru de femeia care, dacă nu stătea în picioare lângă el, nu era așa de falnică. Se vede că adevărata lui avere este femeia aceasta superbă ca o primăvară însoțită. Nu valorează atâta nici hainele lui, nici mescioara cu sticla de șampanie și paharele aflate pe ea, cât valorează doamna și rochia ei cu tot felul de broderii, care mai de care mai scumpe, și umbreluța de epocă din mâna ei. Domnilor, vă rog iertați-mă. Poate ați crede că vă vorbește alcoolul din mine. N-aveți decât. Țîț! Nu mă supăr. Dar pe vremea aceea, nimic din îmbrăcămintea pe care o purtau personajele din fotografie nu era de epocă. Atunci era o îmbrăcămintă normală, domnule. Îmbrăcămintă despre care nu știau ei atunci că, peste o sută de ani, i se va spune „de epocă”. Dacă o luăm așa, și noi, acum, purtăm îmbrăcămintă de epocă și habar n-avem că o purtăm și că, peste o sută de ani, va fi numită „îmbrăcămintă de epocă” sau „haină de unică folosință”. Mulți o închiriau atunci. O închiriau, se îmbrăcau, se pudrau, rămâneau nemișcați cinci-zece minute într-o singură poziție de stalagmită, se pozau și apoi se dezbrăcau și predau hainele. Acum nu cred că omul ar mai putea sta nemișcat așa de mult timp și nici n-ar mai avea răbdare să îmbrace anumite haine. De aceea e de prețuit răbdarea acelor oameni deveniți personaje. Ei bine, nici ei, fotografi, nu puteau fi niște simpli păduchioși, care să împrumute clienților interlopi haine de domni și de doamne spre a se da grande sau ceva de genu'. Erau fotografi de fotografi care așteptau cu mare răbdare, până vedeau albastru, cu capul sub fusta neagră a aparatului de fotografiat. De chiar...

Unii trecători erau în stare să-și cumpere de alături câte o langoșe cu brânză, să o savureze ca și cum ar sta la masă și să asculte la nesfârșit suculentele spiciuri ale lui Mergea. De asemenea, erau în stare și să-și achiziționeze, dacă profesorul ar fi avut de vânzare, chiar și câte o poză.

3.

Într-una din zile când Mergea le vorbea celor adunați lângă taraba lui Dejeu, apar prin mulțime trei haldăi cu scobitori între dinți și cu priviri gretoase. Se împing ca să ajungă cât mai în față. Cât mai spre proprietarul tarabei. Cel dintâi, o matahală de două ori mai înaltă decât Mergea, chel, cu ceafa dreaptă, parcă cioplită din topor, cu pieptul lat și cu cercel în urechea stângă. Al doilea, părând a fi adjunctul primului, ceva mai scund, dar pătrat de gras ce e, cu dinți de aur și cu părul vopsit roșu. Al treilea, un fel de coadă a primului haldău, nebărbierit, cu ochii roșii ca ai peștilor și, în partea de sus, fără dinți. Acesta din urmă îl măsoară din priviri bine, pe Mergea și, cu deficiențe în rostirea consoanelor dentale, face scurt:

– Gata, pretene...

– Gata... repetă Mergea, puțin afectat.

– Atunci lasă-le pe clienții ăștia să vine și la noi, la tarabe... adaugă haldăul nebărbierit.

– Pre mult stă haici, la voi – mârâie cel din mijloc, lăfăindu-se în propriile-i grăsimi, ca pe niște pilote Dormeo - Nu le manipula pe oamenii eștia, te rog. Ne-am înțăles?

Mergea, cu o privire categorică:

– Dar ce treabă ai dumneata cu mine, domnule?

– Hî? răspunse mijlociul pipăindu-și, pe rând, imenșii pumni strânși. Am treabă, sigur...

Apoi se auzi vocea matahalei. Ca de tenor, moale, în contrast cu fizionomia lui, dar decisivă:

– Noi am vint ici ișa să vindem și să facem on ban. Dacă tu ai chef de vorbe în vânt, du-te acolo unde să face teatruri și suie-te pă bină. Adecă pă scenă, cum să zăce...

– Dânsul e domnul Dejeu... face Mergea, prezentarea.

– Ascultă, domnule Deșeu – vorbește din nou matahala sigură pe sine – să nu mai hai aici cu obiecte șchioape și anticipare, de te taie răsău', ai înțăles?

– Dar eu nu vând nimic... - se fâstăcește fostul profesor, sub privirile-uragan ale matahalei.

– Tomna hasta-i – răspunse matahala tranșant – că dumneata nu vinz'. Tomna, înțălegi?...

– Hai și vinde și dumneata obiecte de obiecte... adaugă micuțul nebărbierit.

– Eu nu vând nimic, domnilor – zâmbeste mios Dejeu ca și cum ar fi vrut să apară în fața celor trei cât mai drăguț și concesiv-Eu vă admir pe toți și să știți că pun mare preț pe libertatea de a nu fi singur.

– Admiră tu pă dracu să te cheptene! se răscolește șeful. Eu de hasta am nevoie, băi purdi? Ca să mă admirezi tu pă mine, bă?

– Dumneata ai timp în ziua de az' – intervine cel cu dinții de aur – să admirezi, mă omule?

– Nu vezi că ne furi clienții? - face micuțul nebărbierit.

– N-am cum să vi-i iau dacă nu vând, corect? - zâmbeste sfătos profesorul, gata s-o scoată la capăt cu „musafirii” nepoftiți la taraba lui.